

Oltalom

Az 1900-as évek viharos eseményei: a háborúi, politikai, társadalmi, gazdasági stb. változásai meghatározták a kor emberének életét. Ebben a bonyolult században születtem én is, de megadatott az a kegy, hogy felmenőim nemcsak helytálltak, hanem megőrizték emberségüket, hitüket, anyanyelvüket is minden körülmények között, s külön gonddal plántálták belém ezeket az értékeket. Így él, munkálkodik minden sejtemben szorosán összefonódva a nemzet, a családtörténet és Nagybecskerek múltja is.

Anyai nagyapám, Mohaupt Antal német vezetékneve ellenére ízig-vérig magyar volt. Édesapja, Mohaupt Mihály az écskai grófi család fácánosának gondnoka, saját testével védte a magára maradt grófnőt a faluba érkező részeg katonáktól a II. világháború végén. Még az éjjel a rezsőházi (kničanini) lágerbe hurcolták. Másnap hajnalban az écskaiak a Béga menti töltés alján találtak rá a holttestére. Hátába fúródó golyók végeztek vele.

Anyai nagymamám, Árvay Anna, az I. világháború alatt félárván maradt úrilány, tanítónői diplomája ellenére nem lehetett gyakorló pedagógus, mert Trianon után nem volt hajlandó letenni a hűségesküt, s ezt még nyomatékosította azzal is, hogy sohasem szólalt meg az új állam nyelvén, annak ellenére, hogy még cirillül is hibátlanul írt. Árvay dédanyám, Ana Gillium francia származású volt, aki nem tudott magyarul. Édesanyámmal is csak németül beszélt. Így indult német óvodába a kis Magduska, hogy iskolásként magától értetődően a Zárda diákja legyen, ahol magyar volt a tanítás nyelve. Itt ismerkedett meg és kötött egy életre szóló barátságot a csak németül beszélő Hercivel, azaz az elkobzott németeleméri villanytelep tulajdonosának lányával, Szabó Vilmaival.

Édesanyám a keresztség alatt a Mária Magdolna nevet kapta, de az anyakönyvvezetői hivatal ezt Magdára rövidítette. 19 éves volt, amikor

megismerte az öt nyelvet (szlovák, szerb, német, magyar, orosz) beszélő, Belgrádban egyetemet végzett, csinos, evangélikus szlovák férfit, majd a nagybecskereki katolikus templomban házasságot kötöttek. Három és fél évre rá Palánkán, a Duna menti kis városkában született meg egyetlen gyermekük. Egy lány. Én.

Palánkán, a katolikus templomban Szabó Vilma tartott a keresztség alá. Az egyházi anyakönyvbe akkor bejegyezték, hogy Marčok Mihajlo és Magda lánya a Vilhelmina nevet kapta. Az állami hivatal, ahogy édesanyámat, úgy engem is, megfosztott valós keresztnememtől. Hát Vilma lettem.

Anyai nagyszüleim családot oltalmazó közegellenállási mechanizmusa ezt a névelkobzást a maga módján megoldotta. Otthon, az utcánkban, lakótelepünkön csak a becenevem tudták, amilyen a rokonok hívtak, ahogy az általános iskolában meg a gimnáziumban is az osztálytársaim.

A nagyszülői oltalom része volt az is, hogy mikor apró gyermekként szüleimmel az újonnan épített nagybecskereki házunkba költöztünk, ómama mesék helyett a nemzeti történelemmel és bibliai történetekkel ismertetett meg. A betűvetéssel egy időben tanított meg kilincset, gyertyatartót szidolozni, gombot felvarrni, gomblyukat varrni, és gyakoroltatta velem a hímzés legkülönbözőbb öltéseit is. A félkörös cakkolás sem maradhatott ki. Bevallom, a tú meg a kötőtű sohasem vált igaz barátommá. Amit egy életre megtanultam és szeretek, az a horgolás.

Ómama történelmi ismertetői közül Attila temetésének a gyermeki fantáziát megmozgató története él bennem. S változatlan meggyőződéssel ma is hiszem, amit számtalanszor ismételt, hogy itt a közelünkben térítették el a Tisza folyását, s a rövid időre szárazon maradt mederbe tették a hármaskoporsót, melybe Attilát helyezték.

Szent László volt a nagyszülői ház egyik kedvenc történelmi hőse. A színhelyek közül a Tor-

dai-hasadék. Ómama megígértette velem, hogy felnőttként elzarándokolok a csodás esemény helyszínére. A mai napig ez nem sikerült.

A nagyszülői és szülői ház, ahol végül csak édesanyám lett a támasz, külön világot teremtett, örökül hagyva a sokak által rég elfelejtődött múltat. A szockommunizmusban a tiltások, fenyegetések, egyebek ellenére is megőriztük, gyakoroltuk vallásunkat, amelyet fiam vitt és adott tovább. A háborús években gyermekem Kecskeméten végzett a piarista gimnáziumban. Én magam pedig 2001-ben katolikus hitoktató is lettem a magyartanári végzettségem mellett.

Unokáim egyházi általános iskolába, illetve egyházi gimnáziumba járnak, ahogy szépanyjuk, Árvay Anna és dédijük, az édesanyám, Mohaupt Magda a szegény iskolanővérek által vezetett helyi Zárdának volt a diákja. Meg ahogy szépapjuk, Árvay Ferenc Ottó (Árvay Anna édesapja) Magyarország legdélebbi piarista gimnáziumába, a nagybecskerekibe járt.

Árvay Ferenc a vármegyeházán volt hivatalnok, aki szokása szerint 1917-ben is, azon a bizonyos felejthetetlen napon az impozáns épületből a vörösmárvány lépcsőkön indult kifelé, hogy a főtér másik oldalán lévő kellemes hangulatú Rózsa Szállóban uzsonnázzon, olvasson bele az országos lapokba, míg a feketéjét kortyolja. Útközben elhaladt Kiss Ernő aradi vértanúnk egész alakos szobra előtt – a körülötte levő lépcsők is vörös márványból voltak. Hogy miről írtak a frissen érkezett újságok, már nem tudhatta meg, mert kb. a Ferenc József tér közepén a Zsolnay

sárga téglákra rogyva visszaadta lelkét a Teremtőjének.

Árvay Ferenc Ottó utolsó földi nyughelye is vörös piszkei márványból készült, mely az 1970-es években nyomtalanul eltűnt a város katolikus temetőjéből. 1918 óta nincs meg Kiss Ernő szobra sem, sőt a Zsolnay sárga téglákat is felszedték, hogy utána a sok ezer darabnak nyoma vesszen. Igaz, hírmondójuk még akad itt-ott megjelenő díszítőelemként. A 100 éves Zsolnay téglák ma nagyjából 20 000 forintot érnek. Nagybecskerek városának volt annyi pénze, hogy anno a főtér mellett a főutcát is Zsolnay téglával burkolják be. Ha meglenne, hány millió forintot érhetne ma? – töprengnek.

Töprengnek azon is, hogy mi van a pénzben nem mérhető eltűnt nagybecskereki értékekkel. Mint például, amikor a különböző anyanyelvű ismerősök találkoztak, versengtek abban, ki kit fog előbb üdvözölni a másik anyanyelvén. Ma? Ma a szomszéd szomszédnak sem köszön. Vagy a katolikus, protestáns húsvétkor a zsidó meg pravoszláv üzletek tulajdonosai is lehúzták főutcai boltjaikon a redőnyt, tiszteletben tartva a másik ünnepét, és ez fordítva is ugyanígy működött. Erről már csak városunk legidősebbjei tehetnek tanúbizonyságot. Sajnos, az utóbbi két nemes példának régóta nincs már sem tétje, sem mércéje.

Legyünk őrzői, továbbadói a múlt emlékeinek. A jelenben munkálkodjunk erőnkől, lehetőségünkől telően, hisz így fektethetjük le a jövő alapjait. A többi? A többit bízzuk a Teremtőnkre!

Szent László a szentlászlói református templommal